

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Vzdělávací program

RESTART – Aplikace Autorského zákona ve škole

Akreditace – MSMT 40315/2012-201-731 platí do 12.11.2015

Anotace

Tvorba digitálních učebních materiálů je spojena s mnoha otázkami o použití obrázků, animací atd. ve svém výukovém materiálu. Účastníci semináře se seznámí s portály na internetu a se vzdělávacími portály, které řeší problematiku autorského zákona a jeho aplikování do prostředí základních a středních škol. V centru zájmu se objeví jak audiovizuální díla, tak software a problematika s ním spojená. Velmi zajímavou částí kurzu je analýza konkrétních dotazů účastníků a hledání řešení v rámci legislativy ČR.

Cílová skupina

Pedagogičtí pracovníci škol

Vzdělávací cíl

Cílem semináře je poskytnout učitelům základní teoretické znalosti a následně praktické dovednosti při aplikaci autorského zákona v prostředí školy. Učitelé získají dovednost užívat další nástroje pro úspěšnou realizaci vlastního ŠVP (např. z internetu) v souladu s platnou legislativou ČR.

Absolvent vzdělávacího programu:

- zvyšuje si digitální gramotnost při práci na internetu a při práci s portály zaměřenými na legislativu,
- ověřuje si své zkušenosti při vyhodnocení konkrétní situace z pohledu autorského zákona,
- osvojuje si základní terminologii a přehled o licencích poskytovaných k autorskému dílu.

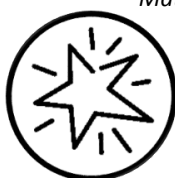
Vyhodnocení akce

Účastníci kurzu nasdílejí dokument k probíranému tématu zpracovaný dle pokynu lektora. Účastníci vyplní evaluační dotazník.

Technické zabezpečení akce

Lektor bude mít k dispozici dataprojektor nebo projekční dotykovou obrazovku, připojení k internetu, PC učebnu s 1 PC učitelským + počet PC/NTB dle účastníků.

*Materiál je publikován pod licencí Creative Commons - Uvedte autora-Neužívejte komerčně-Nezasahujte do díla 3.0 Česko
Výukový materiál pro projekt RESTART, reg. č. CZ.1.07/1.3.00/51.0004*

Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum Nový Jičín,
příspěvková organizace, Štefánikova 7/826, 741 11 Nový Jičín, IČO 62330403, DIČ CZ62330403

Metodické poznámky ke kurzu

Seminář je určen všem zájemcům, kteří chtějí získat základní orientaci v oblasti autorského zákona a jeho správné aplikaci ve školních podmínkách. V rámci semináře se účastníci seznámí zejména s platnou legislativou týkající se dané problematiky, právními výklady a praktickými příklady. Důraz je kladen na vysvětlení základních pojmů, se kterými se pedagogové střetávají v každodenní praxi při výuce a zejména při tvorbě nebo používání vlastních nebo cizích digitálních učebních materiálů (dále jen DUM).

Forma – kombinovaná, hodinová dotace 8 h (4 h prezenčně + 4 h e-learning)

Přehled témat prezenční části výuky (4 h)

Úvod - ukázky konkrétních zákonů dotčené problematiky (rozsah 1 h)

- 168/2008 Sb. změna autorského zákona
- 216/2006 Sb. změna autorského zákona a některých dalších zákonů
- 61/2006 Sb. změna zákona o svobodném přístupu k informacím a dalších zákonů
- 257/2001 Sb. knihovní zákon
- 121/2000 Sb. autorský zákon
- 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích
- 273/1993 Sb. o podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl

Aplikace Auteurského zákona ve škole

Projekt RESTART, reg. č. CZ.1.07/1.3.00/51.0004

Seznámení s náplní kurzu

- Úvod - ukázky konkrétních zákonů dotčené problematiky (rozsah 1 h)
- Práce s vybranými portály se zaměřením na výklad autorského zákona (rozsah 1 h)
- Praktické ukázky ze škol (rozsah 2 h)
- E-learningová část - samostatná práce s tématy (rozsah 4 h)

Portal.gov.cz

- 168/2008 Sb. změna autorského zákona
- 216/2006 Sb. změna autorského zákona a některých dalších zákonů
- 61/2006 Sb. změna zákona o svobodném přístupu k informacím a dalších zákonů
- 257/2001 Sb. knihovní zákon
- 121/2000 Sb. autorský zákon
- 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích
- 273/1993 Sb. o podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl

Účastníkům VP je v motivačním úvodu vysvětleno, jak vypadá online prostředí portálu veřejné správy na <http://portal.gov.cz> vč. konkrétní ukázky zobrazení autorského zákona v platném znění. Dále je jim zdůrazněno, že portál poskytuje službu vyhledávání zákonů zdarma.

Možná struktura informací o vyhledávání zákonů:

- vyhledání v textu předpisu
- vyhledání dle čísla předpisu resp. částky sbírky
- dle názvu nebo jeho části.

S účastníky je vyzkoušeno, vyhledání AZ, srovnána výhoda vyhledávání ve formátu PDF oproti TXT výstupu. V textu zákona jsou postupně vyhledány definice základních pojmů. Dále jsou upozorněni na zajímavou videopřednášku k tématu AZ na http://uvt-kurzy.cuni.cz/html/autorsky_zakon.html

Základní pojmy

- O „autorské dílo“ a jeho příklady z praxe
„autor“
- O „zveřejnění a vydání díla“
- O „vznik práva autorského“
- O „osobnostní práva“

Účastníkům jsou objasněny pojmy „autorské dílo“ a uvedeny jeho příklady z praxe:

- věc, konkrétní předmět nebo i jejich ucelený soubor apod.
- nehmotné povahy (hudba či počítačový program).

S účastníky je následně diskutován výčet toho, co není považováno za AD:

- námět díla sám o sobě
- denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě
- myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě
- ani např. výsledek restaurátorské činnosti.

Účastníci si ve znění zákona individuálně vyhledají výjimky z ochrany podle práva autorského ve veřejném zájmu, např.:

- úřední dílo (např. právní předpis, rozhodnutí, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík, publikace, obecní kroniky, státní symbol apod.)
- výtvoři tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo)
- politický projev a řeč pronesenou při úředním jednání.

Vymezení pojmu „autor“ je účastníkům prezentováno zejména jako osoba, jejímž výsledkem je tvůrčí činnosti a fantazie je dílo.

Následně jsou s účastníky obdobným způsobem ve znění zákona vyhledány a objasněny pojmy „zveřejnění a vydání díla“, „vznik práva autorského“ a „osobnostní práva“. Zejména je ve vztahu k osobnostnímu právu vhodné uvést právo autora:

- rozhodnout o zveřejnění svého díla
- osobovat si autorství
- rozhodnout, zda a jakým způsobem má být autorství uvedeno.

Účastníkům je vysvětleno, že pokud vzniká dílo jako zaměstnanecké (bude upřesněno dále), bude autor poskytovat právo k nakládání s dílem zaměstnavateli.

Jako velké riziko je účastníkům předloženo nedodržování AZ ve škole a to vč. možných finančních sankcí. Pro dobré pochopení je vhodné uvést jako příklad videa z právnické fakulty publikované na <http://is.muni.cz/do/1499/el/seminare/index.html>

Užití díla

- „Právo dílo užit“
- Odoba trvání majetkových práv
- O§ 30 „Volná užití a zákonné licence“

S účastníky je probrán výčet u majetkových práv – „Právo dílo užit“ a doba trvání majetkových práv. Detailně je účastníkům představena část zákona věnovanou § 30 „Volná užití a zákonné licence“ a v čem úloha edukace školy vůči „běžnému použití“ žáky a učiteli mimo školu. Volné užití je možné, pokud je pro:

- osobní potřebu (zdůraznit, že toto neplatí např. pro pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu)
- dočasné vyrobění kopie autorského díla při předvádění počítače apod. zákazníkovi při prodeji
- kopírování tiskového díla (s výjimkou partitury hudebního díla) v copycentru apod.

Účastníkům je představen další informační zdroj - Vybrané otázky autorského práva pro potřeby škol http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/11387/vybrane_otazky_autorskeho_prava_pro_potreby skol.pdf

Kontrolními otázkami lektora je ověřeno u účastníků rozlišení situací, kdy se jedná o volné užití díla ve škole.

V této fázi výkladu je vhodné představit licenci, která umožňuje bezplatné využití díla pod licencí Creative Commons s licenčními prvky (charakteristické prvky této licence stanovil poskytovatel a jsou vyjádřeny v jejím označení, např.: „Uveďte autora“, „Neužívejte komerčně“ a „Zachovejte licenci“).

Práce s vybranými portály se zaměřením na výklad autorského zákona (rozsah 1 h)

- portály MŠMT (resp. MŠMT zřizovaných organizací)
- portály s legislativou ČR
- portály knihoven (NKP)
- portály universit v ČR
- poradenské servery (root.cz, moderniporadce.cz)
- portály veřejné správy/školství

Další zdroje informací k AZ

- O www.msmt.cz (resp. MŠMT zřizovaných organizací)
- O www.vlada.cz
- O www.nkp.cz
- O www.msk.cz - školství

Účastníkům je představena metodická pomůcka MŠMT <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/autorsky-zakon-ve-skolach?highlightWords=autorsk%C3%BD+z%C3%A1kon>, kterou by školy měly využít. Je upozorněno (a to u všech takových pomůcek) na soustavnou změnu legislativy a tím i riziko nového výkladu některých pojmů.

Následně je účastníkům předloženo k volnému využití více než 13 tis. českých publikací digitalizovaných Národní knihovnou v Praze na adrese <http://www.nkp.cz/digitalni-knihovna/digitalni-knihovny>. Účastníkům je předvedeno, jak mají pomocí pokročilého vyhledávání najít vhodný titul.

Citování zdrojů

- O autori.rvp.cz – citace děl:
 - Otištěná média
 - O elektronické dokumenty
- O www.citace.com

S využitím informací portálu autori.rvp.cz seznámit účastníky se způsobem bibliografických citací děl, a to pro tištěná média, resp. elektronické dokumenty. Je jim vysvětleno, že existuje minimální rozsah citace materiálu a jak toto využívat ve škole při tvorbě výukových materiálů.

Lektor u účastníků ověří zvládnutí konstrukce citace a provede s nimi nácvik použití nástrojů pro tvorbu citací. Využije k tomu nástroj v editoru MS Word – „Vložit citaci“ a s účastníky provede srovnání s online nástrojem www.citace.com. Dále si srovnají výhodnost informačních serverů, které citace přímo generují např. www.rvp.cz.

Praktické ukázky ze škol (rozsah 2 h)

- dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem,
- dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické,
- dílo choreografické a dílo pantomimické,
- dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii,
- dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické,
- dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské,
- dílo architektonické včetně díla urbanistického,
- dílo užitého umění
- dílo kartografické
- dílo počítačový program, je-li původní
- práce žáků a práce učitelů ve smyslu Autorského zákona
- software ve smyslu Autorského zákona

Praktické ukázky ze škol

O práci žáků a práci učitelů ve smyslu
Autorského zákona
O software ve smyslu Autorského zákona

S účastníky jsou postupně procházeny jednotlivé soubory uložené v cloudu školy (lektor zde využije předem sjednaný diskový prostor některé ze škol, jehož účastník je na kurzu přítomen). Lektor společně s účastníky posuzuje, jak s dílem resp. souborem může být nakládáno ve smyslu AZ.

Následně je účastníkům nabídnuto zobrazení www stránky škol účastníků kurzu a prozkoumáno, zda jsou publikované materiály v souladu s AZ. U problematických souborů je diskutováno, zda mají být odstraněny, popř. co je třeba upravit a jakým způsobem (např. doplněním zdroje, jména autora atp.) Opět je zde účastníkům poskytnut generátor citací např. www.citace.com

Ve skupině je s účastníky diskutován a navržen optimální způsob ukládání souborů resp. dokumentů zajišťující správné citování či publikování materiálu. Je upozorněno na riziko publikování mimo síť školy, kde je autorská ochrana podstatně širší a neplatí ustanovení o volném použití díla pro školní účely.

Zdroje materiálů pod licencí CC

O www.rvp.cz
O databaze.op-vk.cz
O www.dumy.cz

Na základě dříve uvedených omezení vyplývajících z AZ lektor představí zdroje volně přístupných materiálů pro školy, účastníkům je vysvětleno, že takto sníží riziko nesprávného použití díla.

Vhodným příkladem pro účastníky jsou portály:

- portál RVP.CZ na www.rvp.cz
- Databáze výstupů projektů Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost databaze.op-vk.cz
- výstupy z projektů DUMY.CZ na www.dumy.cz.

Účastníkům je na vybraných materiálech prezentováno, jaké jsou podmínky jeho užití, jak má být správně citován.

Díla vznikající ve škole

O „Zaměstnanecké dílo“
O „Školní dílo“

Protože jsou účastníci učitelé, je nezbytné zmínit i potřeby školy výklad pojmu „Zaměstnanecké dílo“ a jeho vztah k pracovněprávnímu vztahu učitele. Účastníkům je objasněno, že jde o dvoustranný akt, který vychází např. ze znění pracovní smlouvy:

- zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu (např. publikuje článek na webu školy)
- dílo autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli (např. výukový materiál vytvořený na základě DPP uzavřené se školou).

Účastníkům je definován předpoklad, jak lze využít „Školní dílo“:

- ve škole nebo školském či vzdělávacím zařízení, kde bylo pořízeno
- autor může své dílo užít
- autor může poskytnout licenci třetí osobě (jsou zde možná omezení)
- škola může požadovat část z výtěžku z užití díla (na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila a zohlední při tom svůj výtěžek z užití díla).

S účastníky VP je posouzeno na co si dát pozor (neomezit žáka v jeho nároku na přiměřenou odměnu, popř. dohoda s rodiči žáků).

Diskutovat s účastníky další nástroje pro vyšší motivaci žáků – bezplatně využitelné zdroje informací, obrázků, fotografií, hudby a videa. Zvážit důkladně důvody proč a kdy je využívat, co vše mohou žáci takto dále sdílet např. do svých prací, do školních projektů:

- Výukové materiály na www.dumy.cz
- Galerie obrázků a fotografií např. https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page
- Videa např. <https://www.teachertube.com/>
- Hudba např. <https://www.jamendo.com/>

E-learningová část - samostatná práce s tématy (rozsah 4 h):

- seznámení se se zdroji na internetu
- vyhledání odkazů a materiálů pro konkrétní situaci ve škole
- vytvoření elektronického metodického materiálu, kde učitel shromáždí informace o legislativě, která řeší jeho problém.

E-learningová část - samostatná práce s tématy

- Oseznámení se se zdroji na internetu
- Ovyhledání odkazů a materiálů pro konkrétní situaci ve škole
- Ovytvoření elektronického metodického materiálu, kde učitel shromáždí informace o legislativě, která řeší jeho problém

Účastníkům jsou podrobně prezentovány jednotlivé části e-learningového prostředí kurzu. V souvislosti s tím je jim vysvětleno, zda a ve které fázi nasazení konkrétního díla/dokumentu použít příslušný odkaz na legislativní zdroj resp. metodickou pomůcku MŠMT.

Úkol

- Projít zdroje informací
- Doplnit knihovničku zdrojů kurzu
- Vytvoření elektronického metodického materiálu
- Oshromádit informace o legislativě, která řeší jeho problém
- Ov které oblasti/předmětu využije?

Účastníkům je nasdílen projektový formulář pro zpracování výstupu je jim vysvětleno, jak přistupovat ke kritickému zhodnocení vyhledaných zdrojů informací. Je jim zadán úkol najít využití AZ v konkrétních výukových jednotkách některý z představených zdrojů výukových materiálů ze seznamu (Zdroje materiálů pod licencí CC).

Lektor se dohodne s účastníky na časovém intervalu (cca do 1 týdne), způsobu komunikace a rozsahu pomoci účastníkům při zpracování úkolu. Účastníci jsou předem seznámeni se způsobem hodnocení svých úkolů (např. 1-5 jako ve škole, 100-0 výše bodování, slovní hodnocení).

Účastník bude při zpracování úkolu reflektovat následující cíle:

- Čeho chci dodržování AZ ve výuce dosáhnout?
- Proč AZ dodržovat při jakékoliv činnosti?
- Ve které VO/předmětu AZ žákům představím na konkrétním příkladu?
- Jak si ověřím, že jsem dosáhl(a) plánovaného výsledku?

Lektorem je účastníkům poskytnuto hodnocení a zpětná vazba, jak úkol splnili, co mohli řešit jinak, jak ještě mohli v tomto tématu obohatit výuku ve své VO/předmětu.

Ve všech částech vzdělávacího programu se předpokládá aktivní práce účastníků.